

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “สมรรถนะด้านการสื่อสารของสื่อบุคคลกับการระดมพลังการพัฒนา” นี้เป็นงานวิจัยที่มีความสนใจศึกษาถึงสมรรถนะด้านการสื่อสาร (Communication Competence) ว่าเข้าไปมีบทบาทเสริมศักยภาพสื่อบุคคล (Personal Media) ในตำแหน่งประธานชุมชนให้สามารถระดมพลังชุมชน (Community Empowerment) เพื่อการพัฒนาได้อย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคต่อการดำรงอยู่ของสื่อบุคคล ตลอดจนศึกษาผลที่เกิดจากการใช้กลยุทธ์การสื่อสารของสื่อบุคคลเพื่อการระดมพลังการพัฒนา ซึ่งการทำความเข้าใจถึงสื่อบุคคลไม่เพียงแต่ทำให้ทราบแนวทาง “การใช้” สื่อบุคคลเท่านั้น หากแต่ทำให้ทราบว่า “เสริมและพัฒนา” ศักยภาพของสื่อบุคคลได้ด้วยความสามารถหรือสมรรถนะด้านการสื่อสาร และ “ธำรงรักษา” สื่อบุคคลได้ด้วยวิธีการหนุนเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงานและการดำรงอยู่ ขณะเดียวกันจำเป็นต้องลดข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน เพื่อให้เกิดผลในการระดมพลังการพัฒนาได้อย่างเต็มที่

ผลการวิจัยพบว่า ประธานชุมชนเป็นสื่อบุคคลที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนแบบกึ่งชนบทกึ่งเมือง ซึ่งจำเป็นต้องมีคุณสมบัติในเรื่อง “ความเสียสละ” เป็นประการแรก และมีความหมายมากกว่าสื่อบุคคลในมิติเดิมๆ ที่เป็นเพียงช่องทางการสื่อสาร (Channel) เท่านั้น แต่งานวิจัยนี้พบว่าประธานชุมชนเป็นสื่อบุคคลที่มีความหมายอย่างหลากหลาย ได้แก่ ผู้ประสานความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชน ผู้แปลงเนื้อหาสาร (Message Translator) แหล่งข่าวสารของชุมชน (Source of Information) ฯลฯ บทบาทหน้าที่สำคัญของประธานชุมชนคือ การเป็นผู้นำแบบผสมผสานระหว่างผู้นำแบบเก่าและแบบใหม่ จึงต้องมีความสามารถในการประสานสิ่งเก่าหรือทุนทางสังคมของชุมชนและสิ่งใหม่จากภายนอกชุมชน ประสานคนในชุมชนและคนภายนอกชุมชน ประสานวิธีการสื่อสารแบบเก่าและแบบใหม่ และประสานความรู้จากภายในและภายนอกชุมชน ฯลฯ นอกจากสื่อบุคคลในตำแหน่งนี้จะต้องมีคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ที่สอดคล้องกับลักษณะของชุมชนแล้ว ยังจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านการสื่อสารเป็นกลไกช่วยเสริมให้สามารถระดมพลังคน ปัญญา ทุนทรัพย์ เวลา หรือที่เรียกโดยรวมว่า “พลังชุมชน” เพื่อการพัฒนาได้

สมรรถนะด้านการสื่อสารจึงเป็นความสามารถในการใช้ความรู้และทักษะทางการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์และตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายทางการสื่อสารได้ สิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสมรรถนะด้านการสื่อสารคือ กลยุทธ์ทางการสื่อสาร โดยงานวิจัยนี้พบกลยุทธ์การสื่อสาร 9 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อบริหารจัดการ 2) กลยุทธ์การ

สื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารทั่วไปเพื่อทราบ 3) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อระดมคนเข้าร่วมประชุม 4) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อบริหารจัดการความขัดแย้ง 5) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของชุมชน 6) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสอนหรือฝึกฝนชาวบ้านในเรื่องต่างๆ 7) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อแสดงภาพลักษณ์ที่ดีของชุมชน 8) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้คำปรึกษา 9) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความศรัทธา

อย่างไรก็ตามแม้ว่าสมรรถนะด้านการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญในการระดมพลังเพื่อการพัฒนาก็ตาม หากแต่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยอื่นที่เอื้อให้ทำงานลงดำรงอยู่ได้ และลดข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการทำงาน ผลการวิจัยพบปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงอยู่ของประธานชุมชน 5 ประการ ได้แก่ 1) การมีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของประธานชุมชน 2) ลักษณะความเป็นคนในชุมชนที่มีจิตสำนึกถึงการเป็นเจ้าของชุมชน 3) การทำงานดีโปร่งใสและมองเห็นเป็นรูปธรรม 4) มีความสามารถทางการสื่อสาร 5) ผลประโยชน์ตอบแทนด้านจิตใจ ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานและการดำรงอยู่ จากการวิจัยพบ 5 ประการ ได้แก่ 1) การไม่มีค่าตอบแทน 2) การไม่เป็นที่ยอมรับ 3) ขาดความพร้อมและการสนับสนุนจากครอบครัว 4) ชาวบ้านไม่เข้าใจระบบการทำงาน 5) ความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของประธานชุมชน

ข้อค้นพบในเรื่องผลที่เกิดจากการการใช้กลยุทธ์การสื่อสารของประธานชุมชนในการระดมพลังการพัฒนาพบว่ามี 2 รูปแบบ คือ ผลในรูปของกิจกรรมและโครงการต่างของชุมชน และผลในรูปของการเรียนรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งผลทั้งสองรูปแบบจะเกิดขึ้นภายใต้การใช้กลยุทธ์การเลือกใช้วิธีการสื่อสาร การเลือกเนื้อหาสาร การเลือกใช้ช่องทางการสื่อสาร และการวิเคราะห์ผู้รับสารได้อย่างสอดคล้องกัน

Abstract

This research “Personal Media Communication Competence and Community Empowerment for Development” pays attention to the effect of personal media communication competence of Head of Community in enhancement of community empowerment for development, the pros and cons of factors in the existence of personal media as well as the outcome of the use of personal media communication for community empowerment for development. The understanding of personal media is not only to know the way to “use” it, but also to learn to “enhance and develop” personal media capability with the communication ability and competence, and to “keep” personal media in the position of Head of Community with the supportive factors for working and existence of this position. At the same time, it is necessary to reduce any working obstacles. These are for the full advantages of community empowerment for development.

The outcome of this research shows that Head of Community, who is personal media suitable for semi-urban and semi-country community, has to firstly have “sacrifice” qualification. The Head of Community shall have more meanings than personal media in the past which were treated as only a channel of communication. According to this research, Head of Community is personal media with different meanings, e.g. a coordinator between government and community, a message translator, community source of information, etc. The main duty of Head of Community is a leader with the combination of old and new styles. He accordingly has to have the ability to coordinate the old things (anything that is treated as social capital) and the new things from outside, to coordinate people in community and the outsiders, to mix the old style communication with the new one, to harmonize the knowledge within community and the new knowledge coming from outside, etc. Apart from the ability and duties suitable for the specific characteristics of each community, the personal media of this kind shall have communication competence to help the empowerment of man, wisdom, capital, time or collectively called “community power” for development.

Communication competence is the ability to properly use all communication knowledge and skills in each situation in order to respond to each objective of communication. One thing that shows communication competence is “communication strategy”. There are nine (9) strategies found in this research, i.e. 1) communication strategy for management, 2) communication strategy for informing general information, 3) communication strategy for people gathering, 4) communication strategy for conflict management, 5) communication strategy for community unity, 6) communication strategy for teaching and training, 7) communication strategy for good image of community, 8) communication strategy for consultancy, and 9) communication strategy for faith establishment.

Although communication competence is an important ability in communication empowerment for development, it is necessary to have supportive factors for working and existence of the Head of Community and the reduction of working obstacles. The research found that there are five (5) supportive factors for the existence of this position, i.e. 1) having qualifications for the duty of Head of Community, 2) spirit of being the insider, 3) good working with transparency, 4) ability in communication, and 5) non-material advantages (spiritual advantages). The followings are working obstacles and existence of this position; 1) no compensation, 2) unacceptability, 3) lack of family support, 4) people’s lack of understanding in working process, and 5) unclear duty of the Head of Community.

The outcome of the use of communication strategy of the Head of Community in communication empowerment for development is found in two (2) categories; one are the activities and projects of community and the other are the learning and participation of the community. The result of these two categories are found under the use of strategy and the harmonious selection of communication methods, message, channel as well as the audience analysis